
Zeszyty Naukowe SGSP 2021
2021, Nr 80 (tom 1), s. 145–174
ISSN: 0239-5223
Creative Commons Attribution 4.0 International License
DOI: 10.5604/01.3001.0015.6483

MŁ. KPT. DR INŻ. RAFAŁ WRÓBEL
Szkoła Główna Służby Pożarniczej
e-mail: rwrobel@sgsp.edu.pl
ORCID 0000-0002-2338-0267

ST. KPT. DR INŻ. SYLWIA BOROŃ
Szkoła Główna Służby Pożarniczej
e-mail: sboron@sgsp.edu.pl
ORCID 0000-0002-3886-0060

ST. KPT. DR INŻ. ADRIAN BRALEWSKI
Szkoła Główna Służby Pożarniczej
e-mail: abralewski@sgsp.edu.pl
ORCID 0000-0001-9411-8736

POCZĄTKI KSZTAŁCENIA ZDALNEGO W WARUNKACH COVID-19 W SZKOLE GŁÓWNEJ SŁUŻBY POŻARNICZEJ

ABSTRAKT

Artykuł opisuje uwarunkowania związane z rozpoczęciem kształcenia zdalnego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej w sytuacji wprowadzenia czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni wyższych w marcu 2020 r. W artykule zawarto prawne podstawy działań wprowadzanych przez właściwych ministrów, stanowiące wyznacznik do formalizowania w uczelni rozwiązań wewnętrznych na rzecz organi-

zacji kształcenia na odległość. W artykule zaprezentowano również rekomendacje wydane przez zespół dziekański, a także wyniki przeprowadzanych na bieżąco badań ankietowych przeprowadzonych wśród nauczycieli akademickich. Zakres artykułu obejmuje okres do 25 maja 2020 r.

SŁOWA KLUCZOWE

kształcenie zdalne, początki, COVID-19, nauczyciele akademicy, metody, ankieta, uczelnia

Przyjęty: 17.11.2021; Zrecenzowany: 30.11.2021; Zatwierdzony: 10.12.2021

THE BEGINNINGS OF REMOTE EDUCATION IN COVID-19 CONDITIONS AT THE MAIN SCHOOL OF FIRE SERVICE

ABSTRACT

The article portrays conditions related to the commencement of remote education at the Main School of Fire Service in Warsaw at a time when a temporary limitation of the functioning of universities in March 2020 has been introduced. The article outlines the legal basis for actions adopted by diverse ministers, which are a determinant for the formalization of internal solutions at universities for the organization of remote education. The article also presents recommendations issued by the dean's team, as well as the results of the ongoing survey conducted among academic teachers. The scope of the article covers the period until May 25, 2020.

KEYWORDS

remote study, beginnings, COVID-19, academics, methods, survey, university

Received: 17.11.2021; Reviewed: 30.11.2021; Accepted: 10.12.2021

1. WPROWADZENIE

Trudno jednoznacznie zdefiniować precyzyjnie datę występowania pierwszych objawów świadczących o występowaniu w Polsce wirusa wywołującego chorobę COVID-19. Ogłoszenie formalnie odnotowanego pierwszego zachorowania na COVID-19 miało miejsce 4 marca 2020 r. Zaledwie tydzień później, na konferencji prasowej zorganizowanej 11 marca 2020 r., Premier Rzeczypospolitej Polskiej zarządził pierwszy lockdown. Wśród wprowadzanych obostrzeń mających na celu ograniczenie rozprzestrzenienia się koronawirusa wprowadzone zostało na czas oznaczony (do 25 marca 2020 r.) czasowe ograniczenie funkcjonowania placówek oświatowych oraz szkół wyższych. Decyzja Premiera RP w praktyce oznaczała pozostanie uczniów i studentów w domach albo miejscach ich pobytu i postawiła przed świadczeniodawcami obowiązek wprowadzenia kształcenia alternatywnego do kształcenia w klasycznym systemie stacjonarnym. 23 marca 2020 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, uwzględniając przedkładane rekomendacje, wydał rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 [1], tym samym wprowadzając ograniczenie funkcjonowania uczelni przez siebie nadzorowanych na terenie całego kraju w okresie od 26 marca 2020 r. do 10 kwietnia 2020 r.

Wspomniane rozporządzenie, wprowadzone w związku z koniecznością zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania COVID-19, tylko potwierdziło, że niezbędne jest wprowadzenie rozwiązań umożliwiających realizację procesu dydaktycznego w uczelniach wyższych, w tym również w uczelniach służb publicznych, takich jak Szkoła Główna Służby Pożarniczej (SGSP) w zmienionych warunkach organizacyjnych.

2. PRAWNE PODSTAWY ORGANIZACJI KSZTAŁCENIA ZDALNEGO W UCZELNIACH WYŻSZYCH

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 23 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 [1] było pierwszym rozwiązaniem prawnym, które systemowo wprowadzało między innymi:

- 1) prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość niezależnie od tego, czy zostało to przewidziane w programie danego kształcenia, jeżeli uczelnia posiada infrastrukturę i oprogramowanie umożliwiające prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość;
- 2) weryfikację osiągniętych efektów uczenia poza siedzibą uczelni z zastrzeżeniem spełnienia obowiązku wykorzystania technologii informatycznych zapewniających kontrolę przebiegu weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się;
- 3) możliwość podejmowania w trybie obiegowym albo za pomocą środków komunikacji elektronicznej niezależnie od tego, czy taki tryb ich podejmowania został określony w aktach wewnętrznych uczelni uchwał niezbędnych do zapewnienia ciągłości funkcjonowania uczelni;
- 4) możliwość kontynuacji prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość po zakończeniu okresu zawieszenia kształcenia, nawet do 30 września 2020 r., przy założeniu, że uczelnia prowadziła zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w okresie zawieszenia kształcenia.

Zapisy ww. rozporządzenia, zmienianego kilkakrotnie do 15 maja 2020 r., były sukcesywnie podtrzymywane albo rozszerzane na kolejne obszary związane z organizacją kształcenia w uczelniach wyższych.

Wywołane rozporządzenia zmieniające to:

1. rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 25 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 [2];
2. rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 9 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 [3];
3. rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 24 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 [4];

4. rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 14 maja 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 [5].

3. PRAWNE PODSTAWY I DZIAŁANIA NA RZECZ ORGANIZACJI KSZTAŁCENIA ZDALNEGO W SZKOLE GŁÓWNEJ SŁUŻBY POŻARNICZEJ

W ślad za wymienionymi wyżej rozporządzeniami wydawanymi przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego minister Spraw Wewnętrznych i Administracji jako minister sprawujący nadzór nad uczelniami służb państwowych na bieżąco wydawał rozporządzenia warunkujące organizację kształcenia zdalnego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej oraz Wyższej Szkole Policji w Szczytnie. Rozporządzenia, o których mowa, to:

1. rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych [6];
2. rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych [7];
3. rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 10 kwietnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych [8];
4. rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 24 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych [9].

Wyżej wymienione rozporządzenia [6, 7, 8, 9] to nie wszystkie akty wykonawcze wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych, niemniej jednak wszystkie do 15 maja 2020 r. Kolejne rozporządzenia dotyczące przedmiotowej tematyki to rozporządzenia z 22 maja 2020 r., a dalej 6 listopada 2020 r. czy też 25 lutego 2021 r. oraz 30 września 2021 r.

Mając na uwadze konieczność implementacji przepisów ww. rozporządzeń na grunt uczelni, Rektor-Komendant SGSP w formule kolejnych

zarządzeń wprowadzał rozwiązania na rzecz organizacji zapobiegania występowaniu COVID-19 oraz organizacji kształcenia zdalnego w SGSP.

Pierwsze z zarządzeń o numerze 15/20 [10] w sprawie wytycznych związanych z rozprzestrzenianiem się koronawirusa z 11 marca 2020 r. obejmowało zakres działań na okres od 12 do 25 marca 2020 r. Wymienione zarządzenie:

- 1) odwoływało wszystkie wydarzenia o charakterze otwartym, takie jak konferencje, sympozja, wykłady i inne spotkania organizowane przez uczelnię;
- 2) zawieszało wyjazdy służbowe pracowników i funkcjonariuszy oraz udział w konferencjach przedstawicieli całej uczelnianej społeczności;
- 3) wstrzymywało wizyty osób postronnych w obiektach SGSP;
- 4) wstrzymywało kwatowanie nowych osób w domu studenckim;
- 5) wprowadzało postępowanie wobec osób wchodzących na teren SGSP i do obiektów SGSP;
- 6) wprowadzało organizację odpraw, porad, konferencji za pośrednictwem środków teleinformatycznych;
- 7) odwoływało zajęcia dla dzieci i młodzieży w Pracowni Bezpieczny Dom.

Zarządzenie 15/20 [10] zawieszało działalność dydaktyczną w okresie od 12 do 25 marca 2020 r. realizowaną w siedzibie uczelni, organizowaną na studiach I i II stopnia, studiach podyplomowych oraz na kursach i szkoleniach lub w innych formach kształcenia. Dodatkowo zawierało polecenia:

- odnoszące się do konieczności przestrzegania rekomendacji Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczących środków ochronnych przeciw COVID-19,
- stosowania się do działań ujętych w piśmie Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej z 9 marca 2020 r. dotyczącego działań związanych z COVID-19,
- stosowania się do zasad działań zaradczych związanych z obowiązkiem m.in.: częstego mycia i dezynfekcji rąk, ograniczenia mobilności, ograniczenia spotkań wewnętrznych, a także zakrywania ust i nosa.

Zarządzeniem bezpośrednio odwołującym się do organizacji zajęć w trybie zdalnym było zarządzenie 19/20 z 20 marca 2020 r. w sprawie ustalenia harmonogramu, wytycznych i wdrożenia zajęć dydaktycznych w wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w warunkach zagrożenia koronawirusem SARS-CoV-2 [11]. Zarządzenie w trzech kolejnych załącznikach określało:

- załącznik nr 1 – zasady dotyczące wdrożenia zajęć dydaktycznych w wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w Szkole Głównej Służby Pożarniczej w odniesieniu do zajęć dydaktycznych, które nie zostaną przeprowadzone w trybie bezpośrednim, w związku z rozprzestrzenieniem się koronawirusa SARS-CoV-2, wywołującego chorobę zakaźną COVID-19,
- załącznik nr 2 – zasady i harmonogram opracowania materiałów do zajęć dydaktycznych nieprzeprowadzonych w trybie bezpośrednim, w związku z rozprzestrzenieniem się koronawirusa SARS-CoV-2, wywołującego chorobę zakaźną COVID-19 oraz wykaz funkcjonariuszy i pracowników odpowiedzialnych za ich przygotowania,
- załącznik nr 3 – oświadczenie nauczyciela akademickiego o przekazaniu materiałów do prowadzenia zajęć dydaktycznych nieprzeprowadzonych w trybie bezpośrednim, w związku z rozprzestrzenieniem się koronawirusa.

W związku z wydłużeniem okresu zawieszenia po 25 marca 2020 r. dokonano aktualizacji zarządzenia 15/20 [10]. W tym celu Rektor-Komendant SGSP 25 marca 2020 r. wydał zarządzenie 20/20 zmieniające zarządzenie w sprawie wytycznych związanych z rozprzestrzenieniem się koronawirusa [12]. Zapis odnoszący się ograniczenia zawieszenia kształcenia w siedzibie uczelni wyrażony w zarządzeniu 15/20 okresem „12 marca 2020 r. – 25 marca 2020 r.” zastąpiono formułą „12 marca 2020 r. – do odwołania”.

W konsekwencji zmianie ulec musiał okres obowiązywania zarządzenia 19/20 z 20 marca 2020 r. w sprawie ustalenia harmonogramu, wytycznych i wdrożenia zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w warunkach zagrożenia koronawirusem SARS-CoV-2 [11]. Mocą wprowadzonego zarządzenia 24/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej zmieniającego zarządzenie w sprawie ustalenia harmonogramu, wytycznych i wdrożenia zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w warunkach zagrożenia koronawirusem SARS-CoV-2 [13] zarządzenie 19/20 [11] obowiązywało od 12 marca 2020 r. do odwołania. Zarządzenie 24/20 [13] zawierało również zaktualizowaną zawartość załączników 1–3 pierwotnie ujętych w zarządzeniu 19/20 z 20 marca 2020 r. [11]. Przed terminem 15 maja 2020 r. zarządzenie w sprawie wytycznych związanych z rozprzestrzenieniem się koronawirusa COVID-19 zmienione zostało jeszcze raz zarządzeniem

nr 33/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 20 kwietnia 2020 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie wytycznych związanych z rozprzestrzeniania się koronawirusa [14]. W zarządzeniu 33/20 [14] dodany został nieujęty wcześniej zapis odnoszący się do możliwości prowadzenia warunkowo rozliczeń finansowych zrealizowanych zajęć dydaktycznych za pośrednictwem poczty elektronicznej.

W kolejnych tygodniach w związku z organizacją egzaminów dyplomowych w formie zdalnej Rektor-Komendant Szkoły Głównej Służby Pożarniczej określił zasady organizacji tychże egzaminów w roku akademickim 2019/2020. Kolejne zarządzenia odnoszące się do organizacji egzaminów zdalnych w uczelni to:

1. zarządzenie 26/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 3 kwietnia 2020 r. w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej w roku akademickim 2019/2020 [15];
2. zarządzenie 29/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 9 kwietnia 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej w roku akademickim 2019/2020 [16];
3. zarządzenie 30/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 9 kwietnia 2020 r. w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych dla studentów podchorążych będących strażakami w służbie kandydackiej na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i drugiego stopnia na kierunku studiów inżynieria bezpieczeństwa w roku akademickim 2019/2020 [17];
4. zarządzenie 39/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 6 maja 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej w roku akademickim 2019/2020 [18];
5. zarządzenie 41/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 19 maja 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej w roku akademickim 2019/2020 [19].

4. REKOMENDACJE W ZAKRESIE REALIZACJI ZAJĘĆ Z WYKORZYSTANIEM METOD I TECHNIK KSZTAŁCENIA NA ODLEGŁOŚĆ W SZKOLE GŁÓWNEJ SŁUŻBY POŻARNI- CZEJ W WARUNKACH ZAGROŻENIA KORONAWIRUSEM

Niezależnie od wprowadzanych formalnych rozwiązań wewnętrznych w uczelni zespół dziekanów, jeszcze w kwietniu 2020 r., opracował i przekazał społeczności uczelni dokument pn. Rekomendacje w zakresie realizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w Szkole Głównej Służby Pożarniczej w warunkach zagrożenia koronawirusem SARS-CoV-2 [20].

Rekomendacje [20] podzielone zostały na niezależne części skierowane do poszczególnych grup osób w uczelni, tj.:

- kadry kierowniczej uczelni,
- nauczycieli akademickich,
- studentów uczelni.

Rozdział 1 określał precyzyjnie obowiązki kadry kierowniczej uczelni. Wśród nich w rekomendacjach wskazano:

1. ustalenie kluczowych kwestii związanych z organizacją nauki zdalnej;
2. poinformowanie studentów o ustalonych przez uczelnię zasadach i formach kształcenia na odległość, o sposobach i narzędziach, które będą wykorzystywane;
3. zachęcanie i motywowanie nauczycieli akademickich, aby dostosowali materiały i metody pracy do zróżnicowanych potrzeb studentów;
4. zwracanie uwagi, aby nauczyciele akademicy na bieżąco prowadzili dokumentację działań edukacyjnych – zajęć on-line, prac i aktywności poleconych do realizacji studentom, prac domowych studentów, ewentualnych kolokwii i egzaminów;
5. koordynowanie i zarządzanie prowadzeniem procesu kształcenia na odległość przez zespół nauczycieli akademickich. Monitorowanie materiału dydaktycznego udostępnionego przez nauczycieli akademickich studentom;
6. informowanie nauczycieli akademickich, jak i samych studentów o konieczności zachowania bezpieczeństwa w sieci, zaznaczając, że ważna jest także gwarancja ochrony danych wrażliwych i wizerunku użytkowników;
7. ocenianie wspólnie z nauczycielami akademickimi stanu realizacji programu studiów z poszczególnych przedmiotów oraz rozplanowanie

realizacji pozostałych treści do zakończenia roku akademickiego. Udokumentowanie wniosków z pracy;

8. w przypadku przewidywanego przedłużenia zawieszenia zajęć w uczelni o okres obejmujący kolejny semestr zasadne jest zaplanowanie przygotowania niezbędnych materiałów dydaktycznych z odpowiednim wyprzedzeniem. Należy uwzględnić możliwe trudności w realizacji tego zadania w okresie urlopowym.

Rozdział 2 definiował prawa i obowiązki nauczycieli, zasady przygotowywania i udostępniania materiałów dydaktycznych studentom oraz odnosił się do zasad weryfikacji efektów uczenia się. Władze wydziału w rekomendacjach szczególnie uwagę zwracały na zapewnienie efektywności nauczania za pomocą metod i technik kształcenia na odległość. W związku z powyższym nauczycielom akademickim polecono m.in.:

1. zapoznawać się z informacjami publikowanymi na stronach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Cyfryzacji, przydatnymi do planowania i realizacji nauki zdalnej (zwłaszcza: <https://www.gov.pl/web/nauka/ksztalcenie-zdalne-na-uczelniach>);
2. korzystać z różnorodnych form komunikacji elektronicznej, aby zapewnić wymianę bieżących informacji ze studentem – pozwala to zachować stały kontakt, szczególnie w przypadku niedostępności jednej z form lub przeszkód technicznych. Należy zapisać kontakty do studentów dla każdej z tych form;
3. organizować pracę zdalną, uwzględniając zasady ergonomicznego korzystania przez studenta z urządzeń umożliwiających komunikację elektroniczną. Realizując zajęcia dydaktyczne z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, istotna jest także możliwość zrealizowania celu nauczania, przy zachowaniu bezpieczeństwa wszystkich stron, uwzględniając nie tylko bezpieczeństwo fizyczne, związane ze stanem zagrożenia epidemicznego, ale także o zagrożenia związane z cyberbezpieczeństwem;
4. monitorować aktywność studenta na bieżąco. Reagować, gdy student nie wykazuje aktywności i rozpoznać przyczyny takiej sytuacji. Mogą one tkwić w trudnościach technicznych lub innych przyczynach związanych ze stanem epidemii. Pomagać w rozwiązaniu problemów we współpracy ze studentami i kadrą kierowniczą uczelni;
5. informować kadrę kierowniczą o ewentualnych problemach technicznych dotyczących w szczególności:

- a. uzyskania dostępu zdalnego do sieci SGSP,
- b. zwiększenia pojemności służbowych skrzynek pocztowych,
- c. zwiększenia pojemności platformy e-learningowej SGSP,
- d. zapotrzebowania na sprzęt i akcesoria komputerowe, jak: komputery służbowe, laptopy lub tablety z możliwością pisania rysikiem, kamery, głośniki, słuchawki,
- e. potrzeby wsparcia technicznego nauczycieli akademickich pod względem ich edukacji co do możliwości technicznych oraz rozwiązań, jakie oferują poszczególne narzędzia do nauczania i weryfikacji efektów uczenia się w sposób zdalny, a także wsparcie przy wdrażaniu tych rozwiązań. Organizacja niezbędnych szkoleń, udostępnianie filmów instruktażowych i szablonów rozwiązań, zapewnianie konsultacji z zespołem IT,
- f. zakupu licencji umożliwiających korzystanie z płatnych komunikatorów szczególnie przydatnych w procesie dydaktycznym,
- g. pozyskania danych kontaktowych do studentów,
- h. braku możliwości przeprowadzenia zajęć dydaktycznych w trybie zdalnym w sytuacji, gdy bezpośredni kontakt ze studentem jest niezbędny do osiągnięcia zamierzonych efektów uczenia się przewidzianych programem studiów,
- i. innych spraw organizacyjnych związanych z usprawnieniem realizacji procesu kształcenia w SGSP.

Rozdział 3 nie tylko ujmował prawa i obowiązki studenta, ale również określone w nim zostały warunki kształcenia i wspierania studentów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnością. Wśród praw studenta wskazano m.in.:

1. prawo do uzyskania pełnej informacji dotyczącej przebiegu procesu kształcenia na odległość w ramach danego przedmiotu;
2. prawo do uzyskania wsparcia w zakresie obsługi systemu wspierającego uczenie się na odległość.

Równocześnie studentów zobowiązano do:

1. regularnego uczestniczenia w zajęciach dydaktycznych organizowanych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość na zasadach określonych przez nauczyciela akademickiego;
2. wykonywania i odpowiedniego raportowania wszystkich zadań określonych przez nauczyciela w ramach poszczególnych przedmiotów.

W przypadku nieobecności na zajęciach prowadzonych w trybie synchronicznym student powinien mieć dostęp do treści edukacyjnych do wykorzystania w trybie offline na zasadach określonych przez kierownika przedmiotu lub kierownik przedmiotu może zalecić inną formę odrobienia tego typu zajęć.

W rozdziale 4 zaprezentowane zostały informacje dotyczące możliwości wykorzystania technik i narzędzi prowadzenia zajęć w sposób zdalny. W materiałach znalazły się odniesienia do następujących treści:

- Przenieś lekcje na grupę na Facebooku,
- Przenieś lekcje na Skype'a,
- Przenieś lekcje na Khan Academy,
- Przenieś lekcje na Google Classroom,
- Przenieś lekcje na Office 365 Education,
- Przenieś lekcje na YouTube,
- Sposoby na utrwalenie materiału z lekcji z użyciem narzędzi cyfrowych: Quizlet, Quizizz, Plickers,
- Sposoby na sprawdzenie wiadomości z użyciem narzędzi cyfrowych: Kahoot, Google forms, Socrative,
- Sposoby na podsumowanie materiału z użyciem narzędzi cyfrowych: Padlet, Quizizz, WordArt,
- Jak budować własne repozytorium online i się nie pogubić: Pinterest, Symbaloo, Wakalet?,
- Narzędzia do edycji zdjęć i grafik: Canva, Pixr, Kizoa 4,
- Narzędzia do tworzenia animacji i wideo: Animoto, Magisto, Zdjęcia Google,
- Narzędzia usprawniające pracę na lekcji: ClassroomScreen, Classtools, Flippity,
- Praca w chmurze – przechowywanie i udostępnianie: Dysk Google, OneDrive, WeTransfer,
- Sposoby na zadanie domowe z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych: Quizizz, Learning Apps, Padlet,
- Uczniowskie e-portfolio: Blogger, Google Sites, WIX,
- Lekcja w klasie i w terenie ze smartfonem: Actionbound, Goosechase Edu, Science Journal,
- Wideokonferencje w klasie i na lekcji: Whereby, Skype, WhatsApp,
- Odwrócone lekcje z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych: Khan Academy, TED.ed, Edmodo,

- Jak przeprowadzić lekcję z Cisco Webex Meetings? / tutorial dla prowadzących zdalne nauczanie,
- Seria nagrań prezentująca sposób wykorzystania narzędzia GToMeeting do pracy ze studentami (<https://www.youtube.com/channel/UCRKbu-Sy6p5iDoql-U9Im7UQ>),
- Seria nagrań prezentująca sposób wykorzystania narzędzia MS Teams do pracy ze studentami (<https://www.youtube.com/channel/UCT33GT-7flsO-3rqoeao3hgz>),
- Sposób tworzenia testu, quizu na platformie Moodle (<https://www.youtube.com/watch?v=kbxD2hs3NGw>),
- Instrukcja obsługi Platformy e-learningowej SGSP (<https://elearning-dwa.sgsp.edu.pl/mod/book/view.php?id=847>), (<https://elearning-dwa.sgsp.edu.pl/mod/book/view.php?id=324&chapterid=2>).

5. DZIAŁANIA PODEJMOWANE NA RZECZ ZAPEWNIENIA CIĄGŁOŚCI PROCESU DYDAKTYCZNEGO W POCZĄTKOWYM OKRESIE KSZTAŁCENIA ZDALNEGO

W okresie objętym rozważaniami działania władz uczelni, w tym zespołu dziekanów, ukierunkowane były na organizację rozwiązań mających na celu zapewnienie niezakłóconego procesu realizacji działalności dydaktycznej. Przejawem dbałości o wykonanie programów i planów nauczania, jak również dochowanie terminów określonych w harmonogramach roku akademickiego były między innymi takie czynności, jak:

1. organizacja on-line egzaminów dyplomowych kończących studia I i II stopnia, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych z wykorzystaniem platformy umożliwiającej rejestrację ich przebiegu;
2. organizacja z użyciem platformy elearningowej przeszkolenia zawodowego, zgodnie z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej, dla strażaków w służbie stałej w ramach zajęć na studiach podyplomowych dla:
 - funkcjonariuszy ubiegających się o pierwszy stopień oficerski w Państwowej Straży Pożarnej,
 - funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej ubiegających się o uzyskanie uprawnień do kierowania działaniami ratowniczymi na poziomie strategicznym.

3. organizacja z użyciem platformy elearningowej szkoleń aktualizujących dla inspektorów ochrony przeciwpożarowej w formule elearningowej;
4. organizacja z użyciem platformy elearningowej szkoleń dla inspektorów ochrony przeciwpożarowej.

Organizacja egzaminów dyplomowych on-line została zapoczątkowana jeszcze w marcu 2020 r. Pierwsze zdalne obrony realizowane w trybie on-line odbyły się 1 kwietnia 2020 r. W okresie do 25 maja 2020 r. liczba obron zdalnych w wykorzystaniem aplikacji GoToMeeting wyniosła ponad 400 [22]¹. Kolejne egzaminy zdalne organizowano w dniach:

- 1–9 kwietnia 2020 r. – 190 osób,
- 27 kwietnia 2020 r. – 18 osób,
- 6–8 maja 2020 r. – 85 osób,
- 11 maja 2020 r. – 6 osób,
- 14 maja 2020 r. – 1 osoba,
- 20–25 maja 2020 r. – 121 osób.

Egzaminy dyplomowe, z wyłączeniem tych, które miały miejsce 11 i 14 maja 2020 r., odbywały się w trzech równoległe pracujących komisjach, którym, zgodnie z obowiązującym wówczas Statutem Uczelni, przewodniczyli dziekan wydziału oraz prodziekani (komisje 1–3). Przeprowadzenie 45-minutowego egzaminu dyplomowego poprzedzone było każdorazowo organizacją przez każdego z przewodniczących komisji 1–3 testów technicznych, które odbywały się na dzień przed obroną, zgodnie z zatwierdzonym przez dziekana harmonogram testowania. Obowiązek udziału w testach on-line w określonym dniu spoczywał na wszystkich dyplomantach, którzy w dniu następnym przystępowali do obrony zdalnej, jak również wszystkich osobach zasiadających w dniu następnym w składzie komisji przeprowadzającej egzamin dyplomowy (promotorzy oraz recenzenci albo w sytuacjach losowych – osoby wskazane przez przewodniczącego komisji do ich zastąpienia).

W okresie zawieszenia kształcenia w formule tradycyjnej, w związku z koniecznością zapewnienia ciągłości działania służby w Państwowej Straży Pożarnej (PSP), realizowane dotychczas w formule stacjonarnej przeszkolenie zawodowe dla dwóch grup funkcjonariuszy zostało przeniesione do kontynuowania na platformę elearningową SGSP. Liczba funkcjonariuszy PSP,

1 300 obrona zdalna miała miejsce 14 maja 2020 r., zaś 400 – 22 maja 2020 r.

którzy w trybie zdalnym zrealizowali przeszkolenie zawodowe w formie studiów podyplomowych, wyniosła:

- 59 osób – w grupie osób przygotowujących się do zajmowania stanowiska oficerskich w PSP,
- 100 osób – w grupie osób przygotowujących się do zajmowania stanowisk związanych z kierowaniem działaniami ratowniczymi.

Nadzór nad osiągnięciem efektów kształcenia w ramach ww. przeszkoleń zawodowych realizowali specjalnie wyznaczeni do tego kierownicy ww. rodzajów przeszkolenia zawodowego (kierownicy studiów podyplomowych).

Równocześnie ze względu na potrzeby branży ochrony przeciwpożarowej, na podstawie upoważnienia wydanego przez Komendanta Głównego PSP, uczelnia, wykorzystując możliwość realizacji 100% zajęć w przestrzeni wirtualnej, w kwietniu i maju 2020 r. przeprowadziła trzy edycje 22-godzinnego szkolenia aktualizującego dla inspektorów ochrony przeciwpożarowej (15 edycja – 32 osoby; 16 edycja – 68 osób; 17 edycja – 75 osób).

Niezależnie od organizacji szkoleń aktualizujących, także z użyciem platformy elearningowej, w maju 2020 r. uczelnia rozpoczęła 23 edycję szkolenia dla inspektorów ochrony przeciwpożarowej, przeprowadzaną w całości (88 godzin, w tym egzamin końcowy) z wykorzystaniem platformy elearningowej SGSP.

Podejmowanie przez władze wydziału działania w zakresie organizacji kształcenia zdalnego w początkowym stadium jego organizacji były zakrojone na znaczenie szerszą skalę. Oprócz powyżej zdefiniowanych, wyraźnie mierzalnych, skomentowanych znacznie szerzej aktywności, władze wydziału realizowały inne działania mające na celu utrzymanie ciągłości kształcenia w uczelni w trybie zdalnym, jak również zapewnienie możliwie najwyższej jakości prowadzonych zajęć.

W związku z realizacją na studiach I i II stopnia 100% zajęć z użyciem platformy elearningowej SGSP dziekan wydziału, w porozumieniu z kierownikami katedr oraz studium, wyznaczył i zorganizował szkolenie dla 10 osób przeznaczonych do udzielania wsparcia zespołowi ds. kształcenia na odległość, a przede wszystkim zobowiązanych do wspierania e-aktywności na platformie SGSP nauczycieli akademickich z poszczególnych katedr, studium oraz instytutów.

Inne działania podejmowane przez władze wydziału to:

1. Czynny udział w pracach sztabu zapewniającego ciągłość działania, a powołanego 15.04.2020 r.
2. Organizacja szkoleń związanych z wykorzystaniem technicznych możliwości organizacji zajęć dydaktycznych w środowisku wirtualnym.
3. Ankietyzacja przeprowadzana już bezpośrednio po 2 tygodniach kształcenia zdalnego wśród nauczycieli akademickich oraz studentów.
4. Uelastycznianie sposobu zaliczania praktyk studenckich.
5. Organizacja forum promotorskiego w formule on-line.
6. Rozszerzenie prac i rozpoczęcie testów nad systemem SONDA w celu cyfryzacji kwestionariuszy dyplomowych poprzez implementację modułu PROMOTOR.
7. Podział pracowników i funkcjonariuszy PSP na dwie niespotykające się ze sobą grupy, pracujące wymiennie co dwa tygodnie w systemie zdalnym i tradycyjnym.
8. Rozpoczęcie procedury uzgodnienia odpowiedzialności poszczególnych katedr za zajęcia dydaktyczne (w procesie planowania zajęć, sporządzania kart przedmiotów oraz przeprowadzania hospicacji zajęć).
9. Poprawienie sposobu komunikacji ze studentami poprzez opracowanie na nowo struktury i wypełnienie zakładki STUDENT na stronie internetowej uczelni.
10. Wprowadzenie elektronicznego obiegu dokumentów na potrzeby procesu dyplomowania (prace dyplomowe, recenzje, raport dotyczący badania antyplagiatowego, protokoły z egzaminów).
11. Przygotowanie projektów zmian w regulaminach:
 - służby i pracy w SGSP,
 - organizacyjnym,
 - regulaminie studiów.
12. Realizacja zakupów sprzętu do laboratoriów i pracowni według przyznanych środków.

Działania realizowane przez władze wydziału w okresie pierwszych tygodni nauki zdalnej, szczegółowo zinwentaryzowane, zostały zaprezentowane w raporcie liczącym kilkadziesiąt stron i złożonym przez dziekana wydziału 18 maja 2020 r. Rektorowi-Komendantowi uczelni.

6. WYNIKI ANKIETY DOTYCZĄCEJ REALIZACJI ZAJĘĆ NA ODLEGŁOŚĆ PRZEPROWADZONEJ WŚRÓD NAUCZYCIELI AKADEMICKICH

Pierwotnie planowane zawieszenie kształcenia tradycyjnego miało wynosić 14 dni i skończyć się z dniem 25 marca 2020 r., niemniej jednak sytuacja epidemiologiczna w Polsce sprawiła, że okres ten został wydłużony co najmniej do 10 kwietnia 2020 r. W pragmatyce kadry kierowniczej wydziału oznaczało to intensyfikację prac nad organizacją procesu nauczania zdalnego na studiach I i II stopnia, studiach podyplomowych, a także realizowanych kursach i szkoleniach, jak również weryfikowanie uzyskiwanych przez studentów efektów uczenia poza siedzibą uczelni. Wiedzy na temat poszczególnych obszarów dostarczyła niewątpliwie ankieta przeprowadzona wśród nauczycieli akademickich jeszcze w kwietniu i maju 2020 r. [21]. Prezentowane wyniki obejmowały stan na dzień 15 maja 2020 r. Kwestionariusz ankiety zawierał sześć pytań. Odpowiedzi na nie zaprezentowano kolejno poniżej, w tym w tabelach 1–4.

Metody i narzędzia kształcenia na odległość wykorzystywane do prowadzenia zajęć dydaktycznych (pytanie 1)

W pytaniu 1 zapytano o narzędzia używane do organizacji zajęć na odległość. W procesie dydaktycznym w czasie zawieszenia zajęć prowadzonych przez SGSP w siedzibie uczelni wykorzystywane były następujące kanały komunikacji umożliwiające nauczanie na odległość:

- platforma elearningowa SGSP,
- kontakt e-mailowy,
- komunikatory internetowe (GoToMeeing, Hangouts, Jitsi Meet, MS Teams, Skype, TeamViewer, YouTube, Zoom Cloud Meeting).

W razie konieczności proces dydaktyczny był wspierany poprzez kontakt telefoniczny na linii nauczyciel–student albo ustalone wcześniej między stronami spotkania on-line w formule konsultacji.

Udział poszczególnych kanałów komunikacji w odniesieniu do poszczególnych form zajęć dydaktycznych (pytanie 2)

W przeprowadzonej ankiecie zapytano nauczycieli akademickich o udział poszczególnych kanałów komunikacji w odniesieniu do poszczególnych

form zajęć dydaktycznych. Rozkład procentowy odpowiedzi z podziałem na poszczególne formy zajęć dydaktycznych zaprezentowano w tabeli 1.

Tab. 1. Udział poszczególnych kanałów komunikacji w ujęciu procentowym w procesie realizacji określonych form zajęć dydaktycznych

Forma zajęć dydaktycznych**	Kanał komunikacji		
	Platforma elearningowa SGSP	Kontakt e-mailowy	Komunikatory internetowe
Wykład	39%	47%	14%
Seminarium	-	90%	10%
Seminarium dyplomowe	45%	55%	-
Lektorat	62%	33%	5%
Ćwiczenia	47%	42%	11%
Ćwiczenia rachunkowe	50%	42%	8%
Ćwiczenia projektowe	65%	24%	11%
Ćwiczenia laboratoryjne	75%	21%	4%
Ćwiczenia z W-F	50%	50%	-
Ćwiczenia terenowe	-	-	-
Praktyki zawodowe	100%	-	-

**Dana forma zajęć dydaktycznych może być realizowana przy jednoczesnym wykorzystaniu kilku kanałów komunikacji.

Źródło: opracowanie własne

Rozkład odpowiedzi zaprezentowany w tabeli 1 wskazuje, że udział komunikatorów internetowych niezależnie od formy miał marginalny charakter. Niezależnie od formy realizacji zajęć, z wyjątkiem zajęć wykładowych i seminaryjnych, największy udział procentowy dla poszczególnych form zajęć przypisany został do platformy elearningowej SGSP. W przypadku wykładów i seminariów, zwłaszcza w początkowym okresie zawieszenia kształcenia tradycyjnego, bardziej powszechne od wykorzystania ww. platformy było przekazanie materiałów studentom poprzez korespondencję e-mail z uży-

ciem wcześniej przygotowanych adresów e-mail dla poszczególnych grup studentów.

Określenie stopnia adekwatności wykorzystania poszczególnych kanałów komunikacji dla konkretnej formy zajęć dydaktycznych (pytanie 3)

W nawiązaniu do wykorzystywanych kanałów komunikacji nauczyciele akademicy określili ich przydatność w skali 0–2, gdzie poziom adekwatności rośnie wraz z liczbą. Wyniki badania w tym zakresie zaprezentowano w tabeli 2.

Tab. 2. Określenie stopnia adekwatności wykorzystania poszczególnych kanałów komunikacji dla konkretnej formy zajęć dydaktycznych

Forma zajęć dydaktycznych	Kanał komunikacji		
	Platforma elearningowa SGSP	Kontakt e-mailowy	Komunikatory internetowe
Wykład	1	1	2
Seminarium	1	1	2
Seminarium dyplomowe	1	1	2
Lektorat	1	1	2
Ćwiczenia	1	1	2
Ćwiczenia rachunkowe	1	1	2
Ćwiczenia projektowe	1	1	2
Ćwiczenia laboratoryjne	1	1	1
Ćwiczenia z W-F	0	0	0
Ćwiczenia terenowe*	-	-	-
Praktyki zawodowe	2	2	2

*zajęcia nierealizowane w ogóle (nie było w planie) w okresie objętym ankietowaniem gdzie:

ocena 0 – metoda nieadekwatna,

ocena 1 – metoda adekwatna w akceptowalnym stopniu,

ocena 2 – wysoce adekwatna.

Źródło: opracowanie własne

Odpowiedzi zaprezentowane w tabeli 2, odnoszące się do poziomu adekwatności stosowanych kanałów komunikacji dla konkretnej formy zajęć dydaktycznych, można streścić w trzech zasadniczych wnioskach:

1. Żadne z przedstawionych rozwiązań nie jest adekwatne do realizacji zajęć z wychowania fizycznego.
2. Dla praktyk zawodowych każde z trzech proponowanych rozwiązań jest wysoce adekwatne.
3. Wyłączając zajęcia z wychowania fizycznego, wysoce adekwatnym rozwiązaniem (ocena 2) dla każdej z form zajęć są komunikatory internetowe. Jest to prawdopodobnie związane z możliwością realizacji zajęć w formule interakcji ze studentem (synchroniczny kontakt pomiędzy nauczycielem akademickim a studentem).

Metody i narzędzia na odległość wykorzystywane do weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się (pytanie 4)

W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się określonych w programie studiów odbywała się poza siedzibą uczelni z wykorzystaniem następujących technologii informatycznych zapewniających kontrolę przebiegu weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się oraz jego rejestrację:

- testy/kolokwia/egzaminy przeprowadzane za pomocą aplikacji mobilnej Karramba,
- testy/kolokwia/egzaminy przeprowadzane za pomocą aplikacji Moodle,
- egzaminy ustne przeprowadzane za pomocą wideokonferencji,
- prace zaliczeniowe/projekty/sprawozdania przekazane przez studentów w formie elektronicznej,
- ocenianie ciągłe (bieżąca ocena osiągniętych efektów uczenia prowadzona na każdym zajęciach).

Udział poszczególnych metod i narzędzi na odległość stosowanych w weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się (pytanie 5)

Stosowane do realizacji zajęć na odległość metody i narzędzia poddano sprawdzeniu pod kątem ich wykorzystania do weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się. Opracowane wyniki zaprezentowano w tabeli 3.

Tab. 3. Rozkład odpowiedzi odnoszących się do ustalenia tego, w jakim stopniu poszczególne metody i narzędzia pozwalają na weryfikację osiągniętych efektów uczenia się

Forma zajęć dydaktycznych	Metoda weryfikacji stosowana do weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się					Ocenianie ciągle
	Testy/kolokwia/egzaminu przeprowadzane za pomocą aplikacji mobilnej Karramba	Testy/kolokwia/egzaminu przeprowadzane za pomocą aplikacji Moodle	Egzaminy ustne przeprowadzane za pomocą wideokonferencji	Prace zaliczeniowe/ projekty/sprawozdania w formie elektronicznej		
Wykład	3%	43%	11%	35%	35%	35%
Seminarium	-	-	-	100%	50%	50%
Seminarium dyplomowe	-	-	-	60%	40%	40%
Lektorat	-	50%	67%	83%	17%	17%
Ćwiczenia	23%	13%	3%	83%	33%	33%
Ćwiczenia rachunkowe	27%	-	9%	73%	9%	9%
Ćwiczenia projektowe	-	10%	-	100%	20%	20%
Ćwiczenia laboratoryjne	29%	32%	-	65%	5%	5%
Ćwiczenia z W-F	-	-	-	100%	-	-
Ćwiczenia terenowe	-	-	-	-	-	-
Praktyki zawodowe	-	-	-	-	100%	100%

***Dana forma zajęć dydaktycznych może być oceniana przy jednoczesnym wykorzystaniu kilku metod i narzędzi

Źródło: opracowanie własne

Analiza rezultatów zestawionych w tabeli 3 pozwala na zdefiniowanie kilku zasadniczych wniosków odnoszących się do stopnia weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się z wykorzystaniem poszczególnych metod i technik:

1. Rozwiązaniami, które w 100% są w stanie dokonać weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się, są prace zaliczeniowe, projekty oraz sprawozdania w formie elektronicznej, przy czym odnosi się to jedynie do takich form zajęć, jak: ćwiczenia z wychowania fizycznego, ćwiczenia projektowe oraz seminarium.
2. Prace zaliczeniowe, projekty oraz sprawozdania dla każdej z form prowadzenia zajęć poza wykładem są rozwiązaniem, które pozwala na weryfikację osiągniętych efektów uczenia się w największym zakresie (w zależności od formy zajęć dydaktycznych wyniki na poziomie: 60–100%).
3. Egzaminami ustnymi przeprowadzane za pomocą wideokonferencji pozwalają na weryfikację osiąganych efektów uczenia się w znacznym stopniu jedynie w przypadku lektoratów (nauki języków obcych).
4. Lektorat (nauka języków obcych) jest jedyną formą realizacji zajęć spośród wymienionych, dla której weryfikacja osiąganych efektów uczenia się na wysokim poziomie jest możliwa niemalże przy wykorzystaniu każdego z wymienionych rozwiązań (z wyjątkiem oceniania ciągłego – jedynie 17%).

Określenie stopnia adekwatności wykorzystania poszczególnych metod stosowanych do weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się w odniesieniu do konkretnej formy zajęć dydaktycznych (pytanie 6)

W nawiązaniu do poszczególnych metod stosowanych do weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się nauczyciele akademicy określili ich przydatność w skali 0–2, gdzie poziom adekwatności rośnie wraz z liczbą. Wyniki badania w tym zakresie zaprezentowano w tabeli 4.

Tab. 4. Określenie stopnia adekwatności wykorzystania poszczególnych metod stosowanych do weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się w odniesieniu do konkretnej formy zajęć dydaktycznych

Forma zajęć dydaktycznych	Metoda weryfikacji stosowana do weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się					Ocenianie ciągłe
	Testy/kolokwia/egzaminy przeprowadzane za pomocą aplikacji mobilnej Karramba	Testy/kolokwia/egzaminy przeprowadzane za pomocą aplikacji Moodle	Egzaminy ustne przeprowadzane za pomocą wideokonferencji	Prace zaliczeniowe/projekty/sprawozdania w formie elektronicznej		
Wykład	2	2	2	1	2	2
Seminarium	0	0	2	2	2	2
Seminarium dypł.	0	0	2	2	2	2
Lektorat	2	2	2	2	2	2
Ćwiczenia	1	1	1	1	1	2
Ćwiczenia rach.	2	2	1	2	2	2
Ćwiczenia proj.	2	2	2	2	2	2
Ćwiczenia lab.	2	2	2	2	2	2
Ćwiczenia z W-F	0	0	1	1	1	1
Ćwiczenia terenowe	0	0	0	1	1	1
Praktyki zawodowe	0	0	0	1	1	1

gdzie:

- ocena 0 – metoda nieadekwatna,
- ocena 1 – metoda adekwatna w akceptowalnym stopniu,
- ocena 2 – wysoce adekwatna.

Źródło: opracowanie własne

Odpowiedzi zaprezentowane w tabeli 4, odnoszące się do poziomu adekwatności stosowanych metod stosowanych do weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się w odniesieniu do konkretnej formy zajęć dydaktycznych, pozwalają na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. Każda z używanych metod jest oceniana jako wysoce adekwatna dla takich form realizacji zajęć, jak: lektorat, ćwiczenia projektowe oraz ćwiczenia laboratoryjne.
2. Jedynie dwie z zaprezentowanych metod (prace zaliczeniowe/projekty/sprawozdania w formie elektronicznej oraz ocenianie ciągle) zostały w przypadku ćwiczeń terenowych oraz praktyk zawodowych wskazane jako adekwatne w akceptowalnym stopniu – pozostałe metody w odniesieniu do tychże form zajęć uznano za całkowicie nieadekwatne.
3. Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się z wykładów oraz ćwiczeń rachunkowych generalnie jest możliwa w stopniu wysoce adekwatnym dla 4 z 5 metod.
4. Jediną metodą wysoce adekwatną dla ćwiczeń jest ocenianie ciągle – pozostałe metody pozwalają na ocenę w stopniu akceptowalnym.
5. Dla takich form zajęć, jak: ćwiczenia terenowe, praktyki zawodowe oraz ćwiczenia z wychowania fizycznego żadna z prezentowanych metod nie została uznana jako wysoce adekwatna w procesie weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się.

ZAKOŃCZENIE

COVID-19 niewątpliwie jest zjawiskiem, które w dłuższej perspektywie odciśnie piętno na różnych obszarach funkcjonowania społeczeństwa i człowieka. W Polsce jego początki datuje się na marzec 2020 r. W przedmiotowym okresie w Polsce, podobnie jak w innych krajach na świecie, wprowadzone zostały pierwsze, zakrojone na szeroką skalę rozwiązania mające na celu zapobiegać rozprzestrzenianiu się koronawirusa SARS-CoV-2, wywołującego chorobę zakaźną COVID-19. Pierwsze z rozwiązań dotyczące sektora szkolnictwa wyższego ogłoszone zostały przez Premiera RP w czasie konferencji 11 marca 2020 r. i wiązały się z zawieszeniem kształcenia w siedzibach uczelni do 25 marca 2020 r. Pierwotnie implementowane rozwiązania w zakresie zapobiegania rozprzestrzenianiu się COVID-19 zostały przedłużone na następne tygodnie na mocy kolejno wydawanych rozporządzeń przez Ministra Nauki i Szkolnictwa

Wyższego. Stosowne rozporządzenia odnoszące się do ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych wydawał również sprawujący bezpośrednio nadzór nad tymi uczelniami Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji. Szkoła Główna Służby Pożarniczej jako uczelnia służb publicznych, uwzględniając przepisy resortowe, wdrażała własne rozwiązania, w tym rozwiązania formalne, pozwalające na zapewnienie ciągłości działania uczelni, w tym ciągłości realizacji procesu dydaktycznego. W tym celu zarządzający uczelnią Rektor-Komendant SGSP wydał zarządzenia określające wytyczne związane z rozprzestrzenianiem się koronawirusa SARS-CoV-2 (11 marca 2020 r.), jak również zarządzenie w sprawie ustalenia harmonogramu, wytycznych i wdrożenia zajęć dydaktycznych w wykorzystaniu metod i technik kształcenia na odległość w warunkach zagrożenia koronawirusem SARS-CoV-2 (20 marca 2020 r.), a także dokonywał ich bieżącej, według potrzeb, aktualizacji. Patrząc na ciągłość działania uczelni z perspektywy zapewnienia realizacji procesu dydaktycznego, kluczową rolę w tym zakresie miały władze wydziału, w tym dziekan oraz prodziekani. Wspomniany zespół dziekański, jeszcze w kwietniu 2020 r., uwzględniając bieżący status sytuacyjny, jak również zidentyfikowane problemy, opracował i upowszechnił rekomendacje w zakresie realizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w Szkole Głównej Służby Pożarniczej w warunkach zagrożenia koronawirusem SARS-CoV-2. Przedmiotowe rekomendacje określały rolę władz uczelni w procesie organizacji kształcenia zdalnego (rozdział 1), ale również prawa i obowiązki nauczycieli akademickich (rozdział 2) i studentów (rozdział 3), a dodatkowo zawierały odesłania do informacji o możliwych do wykorzystania technikach i narzędziach prowadzenia zajęć w sposób zdalny (rozdział 4).

Wśród licznych działań podejmowanych przez kierownictwo wydziału w okresie objętym rozważaniami w przedmiotowym artykule (tj. do 25 maja 2020 r.) zrealizowano szereg działań mających na celu zapewnienie ciągłości realizacji procesu dydaktycznego zgodnie z harmonogramem roku akademickiego, programami i planami studiów, a także zapewniających jakość tychże zajęć w ramach studiów I i II stopnia, studiów podyplomowych, jak również w ramach realizowanych kursów i szkoleń. Równocześnie w ramach udzielania wsparcia nauczycielom akademickim dziekan wydziału wyznaczył grupę 10 osób (jedna osoba z każdej katedry oraz studium), specjalnie przygotowanych do wspierania w zakresie obsługi platformy elearningowej SGSP nauczycieli akademickich w całej uczelni.

SGSP była jedną z pierwszych uczelni w Polsce, która zrealizowała egzaminy dyplomowe w formule zdalnej, a na pewno pierwszą, która dokonała tego na tak dużą skalę. Wystarczy wspomnieć, że pierwsze zdalne obrony miały miejsce 1 kwietnia 2020 r., zaś sumaryczna liczba obron zdalnych 9 kwietnia 2020 r. wyniosła 190. Do 25 maja 2020 r. uczelnia przeprowadziła ponad 400 obron w trybie zdalnym. Wśród innych godnych odnotowania aktywności realizowanych przez wydział w ramach działalności dydaktycznej była organizacja kształcenia zdalnego w ramach przeszkolenia zawodowego dla dużej liczby funkcjonariuszy PSP (159 osób), jak również organizacja trzech edycji szkoleń aktualizujących uprawnienia inspektorów ochrony przeciwpożarowej dla grupy 175 osób, którym kończyła się ważność pięcioletnich uprawnień do realizacji określonych czynności w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

Elementem dbałości o jakość realizowanych zajęć było ciągłe monitorowanie realizacji procesu dydaktycznego przez zespół dziekański. W tym celu, poza bieżącą wymianą informacji na linii kierownictwo wydziału–nauczyciele akademicki oraz spotkaniami zespołu dziekanów z kierownikami katedr i studium, prodziekani odpowiedzialni za określone kierunki studiów w uczelni przeprowadzali ankiety ewaluacyjne, zarówno wśród nauczycieli, jak i wśród studentów. Wnioski wynikające z przeprowadzonych badań w grupie nauczycieli akademickich zaprezentowano w rozdziale 6. Odnoszą się one do stopnia (poziomu) wykorzystania w kształceniu zdalnym określonych kanałów komunikacji do kontaktu ze studentami, jak również do oceny adekwatności wykorzystywanych kanałów, metod i technik do procesu weryfikacji uzyskiwanych efektów uczenia się. Wyniki uzyskane w badaniu przeprowadzonym wśród studentów zostaną zaprezentowane oddzielnie w odrębnym opracowaniu.

REFERENCES/BIBLIOGRAFIA

1. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 23 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 511).
2. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 25 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku

- z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 528).
3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 9 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 643).
 4. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 24 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 741).
 5. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 14 maja 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (Dz.U. z 2020 r. poz. 861).
 6. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 11 marca 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 408).
 7. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 17 marca 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 467).
 8. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 10 kwietnia 2020 r. w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 654).
 9. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 24 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie czasowego ograniczenia funkcjonowania uczelni służb państwowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 704).
 10. Zarządzenie 15/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 11 marca 2020 r. w sprawie wytycznych związanych z rozprzestrzenianiem się koronawirusa COVID-19.
 11. Zarządzenie 19/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 20 marca 2020 r. w sprawie ustalenia harmonogramu, wytycznych i wdrożenia zajęć dydaktycznych w wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w warunkach zagrożenia koronawirusem SARS-CoV-2.

12. Zarządzenie 20/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 25 marca 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie wytycznych związanych z rozprzestrzenianiem się koronawirusa COVID-19.
13. Zarządzenie 24/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 30 marca 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia harmonogramu, wytycznych i wdrożenia zajęć dydaktycznych w wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w warunkach zagrożenia koronawirusem SARS-CoV-2.
14. Zarządzenie 33/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 20 kwietnia 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie wytycznych związanych z rozprzestrzeniania się koronawirusa COVID-19.
15. [15] Zarządzenie 26/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 3 kwietnia 2020 r. w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej w roku akademickim 2019/2020.
16. Zarządzenie 29/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 9 kwietnia 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej w roku akademickim 2019/2020.
17. Zarządzenie 30/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 9 kwietnia 2020 r. w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych dla studentów podchorążych będących strażakami w służbie kandydackiej na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i drugiego stopnia na kierunku studiów inżynieria bezpieczeństwa w roku akademickim 2019/2020.
18. Zarządzenie 39/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 6 maja 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej w roku akademickim 2019/2020.
19. Zarządzenie 41/20 Rektora-Komendanta Szkoły Głównej Służby Pożarniczej z 19 maja 2020 r. zmieniające zarządzenie w sprawie organizacji egzaminów dyplomowych w formie zdalnej w roku akademickim 2019/2020.
20. Wróbel R., Boroń S., Bralewski A., *Rekomendacje w zakresie realizacji zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w Szkole Głównej Służby Pożarniczej w warunkach zagrożenia koronawirusem SARS-CoV-2*, Warszawa, kwiecień 2020.
21. Wróbel R., Boroń S., Bralewski A., *Metody i narzędzia kształcenia na odległość wykorzystywane w procesie dydaktycznym w czasie zawieszenia zajęć prowadzonych przez SGSP w siedzibie SGSP*, Warszawa, maj 2020.

22. Wróbel R., *Lekcja (z) z COVID-19 w Szkole Głównej Służby Pożarniczej*, Prezentacja z wystąpienia w czasie Transdyscyplinarna Konferencja Naukowa w Naukach o Bezpieczeństwie, Siedlce, 11.06.2021 r.

RAFAŁ WRÓBEL – absolwent Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, Akademii Obrony Narodowej oraz Szkoły Głównej Handlowej, funkcjonariusz Państwowej Straży Pożarnej, kierownik Zakładu Inżynierii Procesów Decyzyjnych Szkoły Głównej Służby Pożarniczej, w przeszłości Dziekan Wydziału Bezpieczeństwa i Ochrony Ludności. Autor i współautor czterech monografii i kilkudziesięciu artykułów naukowych, autor i wykonawca projektów badawczo-rozwojowych o zasięgu krajowym i międzynarodowym.

RAFAŁ WRÓBEL – graduate of the Main School of Fire Service, The National Defense Academy and Warsaw School of Economics, officer of the State Fire Service; Head of the Business Continuity and Decision Process Engineering Department at the Main School of Fire Service. in Warsaw. Author and co-author of four monographs and several dozen scientific articles; participant in national and international projects.

SYLWIA BOROŃ – w 2013 r. ukończyła Wydział Inżynierii Bezpieczeństwa Pożarowego w Szkole Głównej Służby Pożarniczej. Jest prodziekanem Wydziału Inżynierii Bezpieczeństwa i Ochrony Ludności, kierownikiem kierunku studiów inżynieria bezpieczeństwa, członkiem Komitetu Technicznego nr 264 przy PKN. Specjalność – inżynieria bezpieczeństwa pożarowego.

SYLWIA BOROŃ – graduated from the Faculty of Fire Safety Engineering at the Main School of Fire Service in 2013. She is Vice Dean of the Faculty of Safety Engineering and Civil Protection, Head of the Safety Engineering course, member of Technical Committee No 264 at PKN. Specialty – fire safety engineering.

ADRIAN BRALEWSKI – pracownik Szkoły Głównej Służby Pożarniczej. Użył tytuł doktora w dziedzinie nauk o bezpieczeństwie obroniony w maju 2019 r. w Akademii Sztuki Wojennej. W 2014 r. ukończone studia magisterskie w zakresie inżynierii bezpieczeństwa pożarowego. Zainteresowania naukowe autora: ocena ryzyka, analiza ryzyka, modelowanie zagrożeń, czynniki systemowe i suplementowe, zarządzanie kryzysowe, ochrona ludności. Uczestnik licznych projektów krajowych i międzynarodowych.

ADRIAN BRALEWSKI – an employee of the Main School of Fire Service. Received a PhD in Security Science, defended in May 2019 at the Academy of Military Arts. Graduated in 2014 with a master's degree in fire safety engineering. Scientific interests of the author: risk assessment, risk analysis, hazard modelling, systemic and supplementary factors, crisis management, civil protection. Participant of numerous national and international projects.